

Marian Ursel

Polonistyka w Münster

Biuletyn Polonistyczny 30/3-4 (105-106), 151-156

1987

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wielu lat prowadzi również w Berlinie wykłady dla tłumaczy.

- Dr Renate Krawielicki obroniła w kwietniu 1986 r. rozprawę doktorską pt. "Historia literatury Polonusa i jej wydawca. Przyczynek do stosunków niemiecko-polskich z zakresu literatury w epoce Oświecenia". W pracy tej poddała szczegółowym badaniom pierwszy niemiecki podręcznik historii literatury polskiej (z r. 1788) ustalając, że jego autorem jest C.G. Frieze (1717-1795), a zasługa opublikowania tego dzieła należy do śląskiego lekarza i publicysty J.J. Kauscha (1751-1825).

- Mgr Elke Weicht ukończyła rozprawę doktorską nt. wariantów frazeologicznych we współczesnym języku polskim, której obrona odbędzie się jesienią 1986 r.

Polonistykę studiuje obecnie 10 studentów (jeden rocznik - drugi rok studiów), w przyszłym roku akad. uruchomiony zostanie również rok pierwszy. Prace dyplomowe związane będą głównie z badaniem słownictwa i gramatyki języka polskiego w niemieckojęzycznych gramatykach języka polskiego z XIX w. oraz najnowszego słownictwa języka polskiego. Berlińska polonistyka kształci tłumaczy języka polskiego (nie filologów), stąd też zainteresowanie przede wszystkim sprawami językowymi oraz praktycznym kształceniem umiejętności językowych.

Gabriela Matuszek

POLONISTYKA W MÜNSTER

W Münster znajduje się jeden z największych w Republice Federalnej Niemiec, bo liczący ponad 45 tysięcy studentów, uniwersytetów. Obok wielu instytutów i katedr działa tu również

Seminarium Słowiańsko-Bałtyckie (Slavisch-Baltisches Seminar) kierowane obecnie przez prof. dra Gerharda Birkfellnera i prof. dra Friedricha Scholtza. W roku 1980 z okazji 50-lecia ukazał się w ramach serii *Studia Slavica et Baltica* specjalny tom zatytułowany "Jubiläumsschrift zum fünfzigjährigen Bestehen des Slavisch-Baltischen Seminars der Westfälischen Wilhelms-Universität Münster", zredagowany przez prof. prof. Gerharda Ressela, Huberta Rösela i Friedricha Scholtza. Wśród licznych rozpraw pracowników naukowych znajduje się tam również obszerny artykuł pióra prof. dra H. Rösela, poświęcony zarówno historii założenia Seminarium oraz jego dziejom, jak i współczesności. Według tej pracy początkiem slawistyki w Münster były prowadzone regularnie od 1922 r. lektoraty dwóch języków: rosyjskiego i polskiego. Tak więc można przyjąć, iż polonistyka w Münster ma już z górą sześćdziesięcioletnią tradycję.

Od kilkunastu lat w Seminarium lektoraty języka polskiego oraz część zajęć polonistycznych prowadzone są przez polskich pracowników naukowych. Ten rodzaj współpracy pomiędzy slawistyką w Münster a polonistyką krajową zainicjował swym przyjazdem w 1974 r. prof. dr Stanisław Rospond z Wrocławia, który przez dwa semestry prowadził seminaria z językoznawstwa i historii literatury polskiej¹.

Studenci slawistyki mogą wybierać spośród trzech specjalizacji: języków zachodnio-, wschodnio- lub południowosłowiańskich. Zobowiązani są wtedy do studiowania dwóch lub trzech języków. Nader często język rosyjski bywa przedmiotem głównym, a np. język polski, czeski lub serbsko-chorwacki - dodatkowym, chociaż są sytuacje odwrotne. Istnieje również możliwość uczestnictwa w innych lektoratach językowych i zajęciach, jak chociażby w fińskim - i ta ewentualność m.in. wyróżnia ośrodek

slawistyczny w Münster spośród innych na terenie RFN - lub serbołużycykim.

W Seminarium Słowiańsko-Bałtyckim studiuje ok. 500 studentów, którzy uczestniczą w różnego typu zajęciach i lektoratach. Zasadą jest dwuetapowy charakter studiów slawistycznych. Pierwsze cztery semestry stanowią studium podstawowe i studenci są zobligowani do uzyskania szeregu zaliczeń, m.in. także z lektoratu języka polskiego, o ile oczywiście polski jest w ich zamiarach przyszłym przedmiotem specjalizacji jako przedmiot główny lub dodatkowy. Dopiero po zaliczeniu studium podstawowego studenci kontynuują studia w ramach wybranej specjalizacji grup językowych. Wtedy również uzyskują formalne prawo do uczestnictwa w zajęciach typu seminaryjnego prowadzonych tutaj wyłącznie przez samodzielnych pracowników naukowych. Stosując polską terminologię uniwersytecką, można powiedzieć, iż studenci biorą udział w lektoratach, ćwiczeniach, proseminariach, seminariach i seminariach magisterskich. Mimo jednak tych podobieństw nazewniczych są istotne różnice wynikające z odmienności koncepcji oraz planu studiów. Wszyscy slawiści muszą np. przed egzaminem magisterskim wykazać się zaliczeniem przynajmniej dwóch seminariów: językoznawczego i literaturoznawczego. Innym dowodem może być, obligatoryjnie przyjęte, studiowanie trzech kierunków, np. rusycystyki czy polonistyki w połączeniu z historią, geografią bądź politologią.

W semestrze zimowym roku akad. 1984/85 prof. dr G. Birkfellner prowadził seminarium poświęcone twórczości Jana Kochanowskiego, a w semestrze letnim 1985/86 tematem zajęć seminaryjnych jest językoznawstwo ogólne. Z kolei prof. dr F. Scholtz w semestrze zimowym 1985/86 jako przedmiot rozważań dla uczestników seminarium obrał "Sonety krymskie" Mickiewicza. Zasadą

jest również to, że każdy ze studentów biorących udział w określonym seminarium przygotowuje i przedstawia kierownikowi naukowemu referat związany z tematem zajęć.

W zajęciach prowadzonych przez lektora języka polskiego - 16 godzin tygodniowo - uczestniczy przeciętnie w każdym semestrze około 50-60 osób. W semestrze letnim 1985/86 uczęszcza na trzy różne typy lektoratów: dla początkujących (4 godziny tygodniowo), dla średniozaawansowanych (2 godziny tygodniowo) i zaawansowanych (2 godziny tygodniowo) łącznie 30 osób. Większość uczestników lektoratu to studenci sławistyki, chociaż są też czasami studenci lub pracownicy naukowci z innych kierunków (np. prawa, muzykologii, filozofii), nie związani formalnie z Seminarium Słowiańsko-Bałtyckim.

Drugą grupę stanowią studenci sławistyki, również z wyższych semestrów, którzy biorą udział w części zajęć polonistycznych prowadzonych przez lektora polskiego. Od kwietnia 1985 r. uczestniczyli oni m.in. w proseminarium z wybranych zagadnień historii literatury polskiej, w ćwiczeniach: z gramatyki historycznej języka polskiego, współczesnej prozy polskiej czy analizy utworów literackich. W ramach ćwiczeń studenci często przygotowują referaty, które stają się później punktem wyjścia do dyskusji.

Od maja 1986 r., dzięki życzliwej pomocy Ambasady PRL w Bonn i Dyrekcji Seminarium, zorganizowane zostały regularne projekcje współczesnych polskich filmów fabularnych, które będą również kontynuowane w semestrze następnym. Spełniają one - jak się zdaje - kilka ważkich funkcji. Popularyzują m.in. film polski i literaturę (wśród udostępnianych przez Ambasadę PRL filmów jest kilka adaptacji utworów literackich) w środowisku studenckim, dla studentów uczących się polskiego stanowią for-

mę dodatkowej pomocy w nauce języka, są wreszcie podstawa do dyskusji na temat problematyki oraz strony warsztatowej filmów. Pokazy filmów oraz dyskusje odbywają się poza czasem planowych zajęć i w związku z tym cieszy spora liczba osób w nich uczestniczących.

Podaną wyżej liczbę osób związanych poprzez studia z literaturą i językiem polskim należy powiększyć o grupę magistrantów oraz doktorantów. W ciągu lat istnienia Seminarium Słowiańsko-Bałtyckiego powstało wiele polonistycznych prac magisterskich, a także rozpraw doktorskich. Koreesponduje to zresztą z dorobkiem i osiągnięciami oraz rangą naukową ośrodka sławistycznego w Münster, w którym do tej pory napisano już wiele magisteriów, doktoratów, a także habilitacji z zakresu języków słowiańskich oraz fińskiego i są to prace zarówno z zakresu językoznawstwa, jak i historii oraz teorii literatury.

Mówiąc o polonistycznych rozprawach powstałych w Seminarium można m.in. wymienić opublikowane drukiem dysertacje doktorskie: M.E. Sobik, "Polsko-rosyjskie związki w świetle słownictwa rosyjskiego XVII i pierwszej połowy XVIII wieku" (druk w 1969) lub K. Schmidt, "Styl »Trans-Atlantyku« Witolda Gombrowicza i jego stosunek do polskiej tradycji literackiej" (druk w 1974). Wśród prac magisterskich na uwagę zasługują np. rozprawa K. Ranta, "Obraz Niemców w twórczości dramatycznej Leona Kruczkowskiego" czy J. Jahneon o "Gramatyczno-leksykalnych właściwościach utworów Bolesława Leśmiana".

Obecnie pod kierunkiem prof. dra G. Birkfellnera powstają np. prace magisterskie o funkcji przysłów we fraezkopisarstwie Jana Kochanowskiego oraz problematyce mniejszości narodowych w świetle nowelistyki pozytywistycznej. Jest on także promotorem rozpraw doktorskich pisanych przez B. Symanzika ("Nazwy rze-

mieślników polskich na przykładzie materiału do końca XVI wieku") oraz P. Boronowskiego ("Problematyka wiejska w twórczości Władysława Stanisława Reymonta"). Z kolei L. Waller pisze doktorat zatytułowany: "Nomina auctoris w języku polskim" (promotor prof. dr G. Ressel).

Seminarium Słowiańsko-Bałtyckie w Münster jest także ośrodkiem ożywionej wymiany myśli naukowej. Sprzyjają temu m.in. często organizowane wykłady, które prowadzone są przez zapraszanych slawistów. Interesującą formą życia naukowego są prowadzone regularnie w każdym tygodniu przez prof. dra G. Birkfellnera zebrania naukowe, w których biorą udział pracownicy naukowcy Seminarium i studenci. Spotkania te są miejscem dyskusji nad przygotowywanymi rozprawami naukowymi i pracami magisterskimi. Te ostatnie są oczywiście normalnie konsultowane w ramach seminariów magisterskich.

Rozwojowi naukowemu Seminarium sprzyja również bogata biblioteka licząca kilkanaście tysięcy tytułów. Sporą część tego księgozbioru stanowią polskie książki. Praktycznie studenci związani z polonistyką mają tutaj wszystkie niezbędne opracowania oraz teksty literackie potrzebne do zajęć i prac pisemnych. Istniejący zaś księgozbiór jest stale powiększany poprzez zakupy lub wymianę.

¹ Jako lektorzy języka polskiego pracowali tu m.in. dr dr Jan Miodek, Jan Anusiewicz, Karin Musiołek, a obecnie - od kwietnia 1985 roku - dr Marian Ursel, również z Wrocławia.

Marian Ursel